

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ
ΟΥΖΕΡΙ
ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΑΠΟΛΑΥΣΤΕ ΤΗΝ ΟΜΟΝΥΜΗ ΤΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΜΑΝΟΥΣΟΥ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ
3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΣΤΟΥΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥΣ

ΣΕ ΔΙΑΝΟΜΗ **feelgood**
ENTERTAINMENT

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ

«ΟΥΖΕΡΙ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ»

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη Ελληνική Λογοτεχνία
Πεζογραφία – 329

Γιώργος Σκαμπαρδώνης, «Ουζερί Τσιτσάνης»

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Copyright © Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε. (Εκδόσεις Πατάκη),

και Γιώργος Σκαμπαρδώνης, Αθήνα, 2013

Πρώτη έκδοση από τις εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα, 2001

Νέα έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Νοέμβριος 2013

Κ.Ε.Τ. 8772 Κ.Ε.Π. 881/13

ISBN 978-960-16-5245-0

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ.

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ. ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

Τ.Θ. 1213, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Περιεχόμενα

ΕΞΗΓΗΣΗ	13
-------------------	----

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ο ανάπηρος κάνει ζημιά	17
Το ξύλο δεσπόζει στη ζωή μας	26
Πέτρα ή καρεκλοπόδαρο	34
Η λιτανεία του Μουσχουντή	35
Στα όρια του γκέτο	51
Γκέοργκ, τουκ τουκ!	63
Ό,τι είναι γραμμένο να γραφτεί, θα γραφτεί	67
Καφές στην Καταδίωξη	73
Πληρώνοντας τον πάγο στο «ΦΙΞ»	80
Κίνησις λιμένος	87
Καφεζυθοπωλείον «Ο Σταθμός»	91
Κατεβαίνω τέρμα Ντεπώ	97
Χρυσόψαρα και οβίδες	106
Πορτοκάλια στη σύμπα	126
Στο κέντρο της πυρκαγιάς	133
Μαυροφοριέται όλη η Βερμίου	138
Οι κλειδαριές του βαρύτονου	153
Κι από κει στο Μπεχτσινάρι	164
Ηλεκτροφόρα σύρματα, αγκαθωτά	185
Στην ψυχαποθήκη με χορδή πιάνου	198
Η Σεράχ στο χαλί	212
Φτιάξτε το κλουβί να μπω μέσα	226

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Στη βίλα, Βελισσαρίου 42	231
Ο Δαλαμάγκας, ο Γάτος κι η Κασσάνδρα	251
Ο Σιαμαντάκας	265
Στέκομαι ακίνητος: κλικ!	267
Σιτιστής ωδικών πτηνών	276
Μια στοίβα ψεύτικα μέλη	291
Το κιβώτιο απ' τα Τρίκαλα	313
Ονόματα καταδοτών εντός Θεσσαλονίκης	317
Ποιος τελικά πρόδωσε;	327
Δυο τσουβάλια μυστήρια δώρα	343
Ο ασύρματος στα λάχανα	352
Οι καρδερίνες παίρνουνε φτερό	358
Αν περιμένεις απ' τον Θεό, κάηκες	368
Ο Τυφόξυλος στη μεγάλη παγωνιέρα	375
Βεντούζες για κάψιμο	389
Δυνητική ευκτική	398
Μπρεζόφ: εδώ τα τσίλικα όργανα	400
Κρεατομηχαναί («Ερρίκος Σατέν»)	410
Ο Τσίλας ξαναρχίζει το κάπνισμα	416
Μες στα κελιά της Καταδίωξης	422
Κενό ύπνου	428
Ξαναεμφανίζεται η δεύτερη ξανθιά	431
Μπουζούκι με περόνη	439
ΕΞΗΓΗΣΗ	465

*Στον πατέρα μου Θωμά
και στον θείο μου Μήτσο*

Η μουσική είναι μια και ενιαία. Το να ψάχνεις την καλύτερη είναι σαν να πηγαίνεις στη θάλασσα και να θες να κόψεις το καλύτερο κύμα να το πάρεις σπίτι σου.

ΤΖΙΜΙ ΧΕΝΤΡΙΞ

Αν κάποιο πρόσωπο κεντρικό φαίνεται να ξεχωρίζει στα κείμενά μου, αυτό δεν είναι άλλο παρά ένας θυμωμένος, απρηγόρητος οδοιπóρος, χωμένος κι αυτός μέσα στο πλήθος. Αλλά είναι ένας οδοιπóρος που έχει απάνω του τη μοίρα όλων των ανθρώπων.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Όποιος γεννιέται μερακλής, δεν ξέρει τι να κάνει.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ

ΕΞΗΓΗΣΗ

Γεννήθηκα το 1953 στη Θεσσαλονίκη. Μεγάλωσα με-
ταξύ Χαριλάου και Βούλγαρη, δίπλα στη γειτονιά όπου
μεγάλωσε και η Ζωή Σαμαρά, γυναίκα του Τσιτσάνη,
κι όπου για ένα διάστημα έζησε κι ο συνθέτης.

Περπατώ ακόμα στα ίδια χρώματα.

Μια Συννεφιασμένη Κυριακή του 1993 μου γίνεται
έμμονη ιδέα να μπω, για λίγες σελίδες, στην ψυχή του
κουινιάδου του Βασίλη Τσιτσάνη, Αντρέα Σαμαρά, με
τον οποίο ο συνθέτης ανοίγει το 1942 ένα ουζερί, στην
οδό Παύλου Μελά 22, στο κέντρο της Θεσσαλονίκης –
δεν ζούσα τότε για να είμαι στην παρέα τους: μέρες γερ-
μανικής κατοχής, αντίστασης, εμφυλίου, εξόντωσης
των Εβραίων, πείνας και μέσα σ' όλα αυτά ο Τσιτσάνης
να γράφει τα καλύτερα τραγούδια του.

Το «Ουζερί Τσιτσάνης» δουλεύει ακριβώς στη δίνη
της καταιγίδας, κόντρα και ταυτόχρονα έξω απ' αυτήν
και συνεχίζει, μετά τη φυγή του συνθέτη στην Αθήνα
το '46, να ζει θρυλικά μέσα στο μυαλό μου, σε διάφορες
παραλλαγές.

Η ιστορία, επομένως, που ακολουθεί είναι τόσο
πραγματική και τόσο φανταστική όσο κι ο τεκές του
Σιδέρη και τα περιγιάλια της Παραγούλης του Τσιτσά-
νη – για όσους θέλουνε κοσμοπολιτισμό.

Οι σχολαστικοί ας μην ψάξουνε για απολύτως ακρι-
βείς ημερομηνίες, σωστούς δίσκους, αληθινά ονόματα
σκοτωμένων, τα κουκούτσια απ' τις ελιές των ηρώων,

πειστήρια, γεγονότα. Τα μπερδεύω αυθαίρετα για να εξυπηρετούν τη δική μου ψευδαίσθηση – όπως σ' ένα τραγούδι που σταμάτησε στα μπετά.

Άρα, απ' αυτή τη σελίδα και για άλλες τετρακόσιες τόσες θα με λένε Γιώργο Σαμαρά.

Δεν υπάρχει αυτοαναφορικότητα, την εξάντλησε ο συνθέτης απ' το '42 με τον στίχο: «Μαριγώ, θα σε τρελάνει, ν' ακούσεις τον Τσιτσάνη, να σου παίξω φινό μπαγλαμά».

Αργότερα το έγραψε αλλιώς κι ο Εγγονόπουλος: «Μόλις ετελείωσα μιαν αυτοπροσωπογραφία του Λάμπρου Κατσώνη».

Φίλοι κοντινοί, σημερινοί και παλιότεροι, συμμετέχουν παίρνοντας –επίτηδες– άλλα ονόματα. Κουβέντες και τραγούδια τους ακούγονται μέσα από άλλα στόματα, πενιές τους από άλλα χέρια.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ο ανάπηρος κάνει ζημιά

ΛΕΩ Ν' ΑΡΧΙΣΩ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ απ' την ορχήστρα, που είναι κιόλας στο πάλκο. Τι πάλκο, δηλαδή; Έφτιαξα στο ξυλουργείο μια ξύλινη κάσα, τριάντα εκατοστά ύψος και τρία μέτρα επί δύο. Την κοτσάρισα τέρμα τοίχο κι εκεί ανέβασα καρέκλες με ψάθα, όπου κάθονται και παίζουν οι μουσικοί: ο Βασίλης Τσιτσάνης, ο Γιώργος Τσανάκας ο κιθαρίστας –πάντα κομψός, στο καντίνι–, ο Γιάννης ο Κυριαζής, κι αυτός κιθάρα, πιο λαϊκός, και η Λέλα, το μόνο φουστάνι στην ορχήστρα: τραγουδάει, βαράει ντέφι και την έχουμε πιο πολύ για φιγούρα.

Η Λέλα δεν πληρώνεται, παίζει για το φαγητό της· μόνο άμα πέσει χαρτούρα παίρνει κι αυτή κάτι. Είναι, βέβαια, ερωτευμένη με τον Τσιτσάνη – ο Βασίλης έχει ένα νταλαβέρι μαζί της, αλλά δεν το αφήνει ούτε να εξελιχτεί, ούτε και το δείχνει πως υπάρχει. Το κρατάει σιωπηλό, όχι μόνο γιατί είμαι ο αδελφός της γυναίκας του αλλά και γιατί δεν τα μπερδεύει: η οικογένεια οικογένεια κι ο ποδόγυρος ποδόγυρος. Μερικές φορές, μου το λέει αλλιώς:

— Γιώργο, τα βάσανα βάσανα, κι η ομορφιά ομορφιά.

Τώρα μόλις τελείωσε, μόλις έχει πει το «Μπαξέ Τσιφλίκι». Το έγγραψε πρόσφατα και το δοκιμάζει, το γυαλοχαρτάρει παίζοντάς το στον κόσμο. Έχει σταματήσει την ορχήστρα και σκουπίζει το μπουζούκι του μ' ένα μα-

ντιλάκι. Γυαλίζει το σκάφος επίμονα, στο σημείο που έχει το φίλντισι, κάτω απ' τις χορδές. Επί αρκετή ώρα. Μπροστά και κάτω απ' το πάλκο στέκονται τα τραπέζια, όλα κι όλα δώδεκα. Απέναντι, η είσοδος του Ουζερι.

Δεξιά, μπαίνουντας, η παγωνιέρα με τα φαγιά και η μικρή κουζίνα με τα ράφια και το ταμείο. Πίσω απ' την κουζίνα βρίσκεται η πόρτα του καμπινέ κι ένα μικρό δωματιάκι, όπου μένω και κοιμάμαι εγώ.

Ο Τσιτσάνης, ενώ σκουπίζει το μπουζούκι του, βλέπει πλάγια, με το ένα μάτι, σε δυο τραπεζάκια μερικούς από τους γνωστούς μαυραγορίτες να τα πίνουν.

Σ' ένα πιο εκεί, κάθετα ο Γιάννης ο ανάπηρος με το καροτσάκι και δυο σπασμένες, ξανθιές γυναίκες που του γεμίζουν συνέχεια το ποτήρι με «Σαν Σουσί», το ροζ σαμπανιζέ που βαράει κατευθείαν στο κεφάλι.

Ένα φτωχαδάκι έχει πάντα καπαρωμένη τη γωνιά, ο Παύλος. Την περνάει ξεροσφύρι με λίγο ούζο και καμιά σαρδέλα, αλλά έχει ψώνιο με τα τραγούδια του Βασίλη. Είναι κάθε βράδυ εδώ. Φανατικός και λίγο πειραγμένος. Κάθε τόσο λέει μόνος του:

— Μεγάλη υπόθεση ο πομπός.

Ύστερα από λίγο, πάλι:

— Μεγάλη υπόθεση ο πομπός.

Σ' ένα απ' τα τραπέζια, τέρμα δεξιά, ο Βασίλης βλέπει ότι κάθετα, με δυο φιλαράκια του, ο Πρόδρομος ο Τσαουσάκης. Θα 'ναι γύρω στα είκοσι τρία ο Πρόδρομος. Μαυριδερός, γεροδεμένος, με ωραίο μαύρο μουστακάκι, σκούρα καθαρά μάτια, άσπρο πουκάμισο και μαύρο σακάκι – παλεύει μερικές φορές στα πανηγύρια σαν πεχλιβάνης.

Ο Τσιτσάνης ξανασκύβει και συνεχίζει αμέριμνος, αδιάφορος, να σκουπίζει το μπουζούκι με το μαντιλάκι του σχολαστικά. Ξαφνικά, βάζει το μαντίλι στην τσέπη, ξαναβολεύεται και ρίχνει ένα ταξίμι.

Σιγά σιγά ξεκινάει κι η ορχήστρα. Καταλαβαίνω ότι μπαίνουν στο τραγούδι «Μηχανικά με μπέρδεψες».

Τραγουδάει η Λέλα και σιγοντάρει ο ίδιος ο Τσιτσάνης, που τώρα κάθεται μ' ένα μυστήριο σταυροπόδι, σφιχτό. Για να το πετύχεις πρέπει να είσαι πολύ αδύνατος, χτικιάρης σαν κι αυτόν. Λέλεκας. Βλέπω το μάτι του κρύο. Οι ανταποκρίσεις του στην κιθάρα κουρασμένες. Σιγοντάρει χαμηλόφωνα, περισσότερο για δικό του κέφι. Η φωνή του είναι λιγνή κι εκνευριστική. Στα ψηλά, ξέρει ότι κακαρίζει. Από φωνή, το λέει κι ο ίδιος: Είμαι καλός μόνο στα σεκόντα.

Ο κόσμος όμως από κάτω, έτσι κι αλλιώς, το γλεντάει. Δεν πολυεξετάζει, το χαίρεται – το ότι είναι ο ίδιος ο Τσιτσάνης, αυτοπροσώπως, παρών κι αζύριστος.

Τα ούζα και τα κρασιά πάνε κι έρχονται.

Η χαρτούρα απ' τα πληθωρισμένα εκατομμύρια πέφτει αβέρτα στα πόδια της ορχήστρας.

Η κάπνα, το ντουμάνι πυκνώνει.

Σκέφτομαι σε λίγο ν' ανοίξω την πόρτα, να πάρει το μαγαζί ανάσα.

Το τραγούδι τελειώνει.

Σηκώνεται ο Τσιτσάνης και φωνάζει τον φίλο του τον Τσαουσάκη να 'ρθει πάνω στο σανίδι, στην ορχήστρα.

Εκείνος διστάζει. Μετά σηκώνεται, μισοσουρωμένος, περπατάει δύσκολα, ανεβαίνει στο μικρό πάγκο και κάθεται βαριά στη θέση του Βασίλη. Παίρνει από δίπλα το

μπουζούκι, το δοκιμάζει δήθεν, το κουρντίζει. Και, πριν ο Τσιτσάνης κατεβεί απ' το πάλλο, γυρίζει και του λέει δυνατά:

— Πάλι ξεκούρντιστο το 'χεις, ρε βλάχο;

Ο Τσιτσάνης κουνάει το κεφάλι συγκαταβατικά, χαμογελώντας, κατεβαίνει, με ελαφρύ βήμα πηγαίνει προς ένα τραπεζάκι και κάθεται με τους δυο μαυραγορίτες. Ο Πρόδρομος έχει αρχίσει και τραγουδάει με την ορχήστρα το «Κάτω στα Λεμονάδικα γίνηκε φασαρία» του Αγγούρη. Το λέει βαριά, λίγο ακανόνιστα. Μεθυσμένα. Αλλά κοφτά, πιο ρεμπέτικα απ' ό,τι ο Στελλάκης στον δίσκο. Βουή, χειροκροτήματα από κάτω.

Ο Τσιτσάνης έχει βουλευτεί με τα φιλαράκια του. Ο ένας τον αγκαλιάζει, τον κερνάει τσιγάρο. Σε μια τέτοια στιγμή ανάβει πάντα τσιγάρο ο Βασίλης. Τώρα δεν το παίρνει. Έχει δυο μήνες που το 'κοψε γιατί τον πείραζε στα πνεμόνια. Όμως πιάνει ένα ποτηράκι και πίνει ό,τι πάντα: μισό ποτηράκι ρετσίνα («Καμπά») και το άλλο μισό νερό. Ρουφάει μια γουλιά, συγκρατημένα. Πάντα λιτός και λιγόφαγος. Πίνει λίγο, το βυζαίνει, και τσιμπάει κοροϊδίστικα. Με τον αέρα ζει. Είναι ικανός να βγάλει τρεις Κατοχές με σκέτο νερό και στο ένα πόδι.

Στο μεταξύ, μόλις έκοψε ο Βασίλης το τσιγάρο το άψηστα εγώ. Έφτασα δυο πακέτα και.

Ο Τσιτσάνης με βλέπει συνέχεια να ψάχνω σαν τρελός για φωτιά. Κι επειδή πιάνεται από μια λέξη, αρπάζεται από μια κουβέντα και σκαρώνει ένα τραγούδι, την προηγούμενη βδομάδα, αργά, που 'χαμε μείνει μόνοι στο Ουζερί για να μοιράσουμε τα λεφτά, γυρίζει και μου λέει:

— Κουνιάδε, κάτσε κι άκου.

Κάθομαι σε μια ψάθινη.

Παίρνει το μπουζούκι κι αρχίζει να παίζει και να τραγουδάει μια παραλλαγή σ' ένα τραγούδι του Μάρκου:

*Κάφ' τονε, Σταύρο, κάφ' τονε
δώστ' του φωτιά και κάφ' τονε.
Δώσε του Γιώργου του τρελού,
του μάστορα του ξυλουργού ...*

Μόλις τελειώνει, του λέω:

— Καλά, ρε Τσίλα, θα με βγάλεις και τρελό επειδή καπνίζω;

Γελάει κι απαντάει:

— Κι εγώ το βλέπω το κωλοτσιγάρο να με γνέφει να κάψω ένα, αλλά άσ' το. Θ' ανάψω όταν γουστάρω εγώ κι όχι όταν θέλει αυτό.

Τον βλέπω τώρα από δω, από το γωνιακό τραπεζάκι όπου κάθομαι. Είναι ικανός, ενώ μιλάει με τους μαυραγορίτες, να σταμπάρει την ίδια ώρα κανένα στίχο.

Στο μεταξύ, παραδίπλα ο ανάπηρος, ο Γιάννης με το καροτσάκι, δεν πάει και πολύ καλά. Έχει σουρώσει και πίνει συνέχεια όλο και περισσότερο. Ήπια στην αρχή δυο πενήνταράκια ούζο και τώρα βλέπω παράγγειλε τρίτο μπουκάλι («Σαν Σουσί»). Αρχίζει να φωνάζει, να βρίζει. Στην αγκαλιά του έχει ένα τσουβαλάκι με λεφτά, πληθωρισμένα εκατομμύρια, και τα πετάει με τις χούφτες στην ορχήστρα.

Πετάνε κι άλλοι φράγκα, χάρτινα κατοχικά, κυρίως οι μαυραγορίτες.

Τρέχει το γκαρσόνι, ο Ανανίας, τα μαζεύει με τη

σκούπα και τα χώνει και τα στουπώνει όλα σ' ένα μεγάλο σακί.

Εγώ έχω αφήσει το ταμείο και την κουζίνα όπου είναι η θέση μου και χαλαρώνω στο πρώτο τραπεζάκι, μπροστά στην παγωνιέρα, μαζί με τον Χρήστο, γκαρσόνι και μπράβο του μαγαζιού. Είναι ένας τριαντάρης γίγαντας ο Χρήστος, γεροδεμένος, θηρίο. Μελαχρινός, πολύ ωραίος άντρας. Ο πιο αθόρυβος μαχαιροβγάλτης περιοχής Τιμισοκή, Εγνατίας και κεντρικών συνοικιών. Κάθεται σιωπηλός χωρίς να πίνει. Η φαλτσέτα στην κάλτσα, κρατημένη με καλτσοδέτα, έτοιμη ανά πάσα στιγμή. Δεν του αρέσει το αλκοόλ, μόνο καπνίζει – αλλά ποτέ τσιγάρο. Πάντα καπνίζει γεμιστό, τσίκα, σε μικρές δόσεις που τον κρατούν σε μια κεφλίδικη κατάσταση και σε μεγάλη διαύγεια. Παρατηρεί τα πάντα, ήρεμος. Δεν επεμβαίνει παρά μόνο αν χρειαστεί κι όχι με πολλές φωνές. Καθαρίζει με τη δύναμη και τη γρηγοράδα, στεγνά κι εφάπαξ.

Η ώρα είναι δέκα, έχουμε άλλες δυο ώρες ως τις δώδεκα που αρχίζει η απαγόρευση της κυκλοφορίας και πρέπει να κλείσουμε.

Η γερμανική περίπολος περνάει μία στις εντεκάμισι και μετά στις δωδεκάμισι.

Ο ανάπηρος σούρωσε για τα καλά, απ' το πολύ πιτό έγινε κροκόδειλος. Με το ένα χέρι κρατάει μια μποτίλια «Σαν Σουσί». Με το άλλο αναποδογυρίζει ξαφνικά το τραπέζι.

Οι δυο ξανθιές που κουβαλάει μαζί του προσπαθούν να τον συγκρατήσουνε, να τον συνεφέρουν. Κάτι του λέει η μια, νευριασμένη, κι αυτός απαντάει φωνάζοντας, ακούγεται ως εδώ:

— Εγώ, μωρή καλτάκα, με τον πούτσο μου σπάνω καρύδι. Με τη μια βαρεσιά το ραγίζω και με τη δεύτερη το τσακίζω...

Ο Τσιτσάνης τον ακούει κι αυτός, σταματάει να μιλάει με τους μαυραγορίτες και γυρίζει και κοιτάζει τι γίνεται. Ύστερα στρέφει προς εμάς και κάνει νόημα στον Χρήστο.

Η ξανθιά σπρώχνει τον ανάπηρο με μια προσβλητική χειρονομία, σαν να του λέει ότι είναι χαντούμης.

Ο ανάπηρος αφρίζει, αρπάζει μια άδεια μποτίλια «Σαν Σουσί» και την πετάει καταπάνω στη γυναίκα. Εκείνη τραβιέται, το μπουκάλι φεύγει κι έρχεται κατευθείαν προς το κεφάλι μου.

Προλαβαίνω, για κλάσματα, και σκύβω.

Η μποτίλια περνάει ξυστά απ' τ' αυτί μου και πάει και χτυπάει πάνω από την παγωνιέρα, δίπλα στο ημερολόγιο που γράφει «Ευτυχισμένο το 1943», έναν διαφημιστικό καθρέφτη της «ΥΦΑΝΕΤ» που 'χουμε κρεμασμένο, και τον παντρεύει εντελώς.

Γυαλιά πέφτουνε βροχή στο πάτωμα.

Εκείνη τη στιγμή πετιέται ορθός ο Χρήστος ο μπράβος, με δυο δρασκελιές πλησιάζει τον ανάπηρο, τον βουτάει με τη μια χερούκλα του απ' τον λαιμό, με την άλλη αδράχνει το καρότσι με τις ροδίτσες, κι ενώ οι γυναίκες τσιρίζουνε τον σέρνει μπαγλαρωμένο μέσα απ' το Ουζερί, χτυπάει την πόρτα, τον βγάζει σαβουρντιστό έξω, περνάει όλο τον δρόμο με τη φόρα που έχει και πάει και τον βροντάει μαζί με το καρότσι απέναντι, στα κατεβασμένα κεπέγκια ενός μαγαζιού, κλειστού από καιρό.

Τρέχω πίσω τους.

Τον λαιμό του ανάπηρου, εν τω μεταξύ, ο Χρήστος δεν τον αφήνει. Τον σφίγγει συνέχεια και του βαράει το κεφάλι στα σίδερα. Για πνιγμό, για σκοτωμό.

Ο ανάπηρος μελανιάζει, γκουρλώνει, πασκίζει να ελευθερωθεί, αλλά πού.

Σταματάει, χαλαρώνει λίγο ο Χρήστος και του λέει:

— Κανείς δεν κάνει φασαρία, μόνο εσύ. Λοιπόν, σ' αφήνω, παίρνεις τις δυο χαμούρες πακέτο και γίνεσαι λαγός. Κατάλαβες; Ή θες να σε τσιροπνίζω;

Πλησιάζω. Κάνω νόημα στον Χρήστο να τον αφήσει. Εκείνος τραβιέται πίσω. Ο ανάπηρος προσπαθεί να αναπνεύσει, να συνέλθει. Δεν μπορεί να μιλήσει ακόμα. Του λέω:

— Γιάννη, μάζωξ' τα και δρόμο. Το παράκανες απόψε.

Συνεφέρεινι λίγο και λέει βραχνά:

— Να πληρώσω, ρε Γιώργο... Και τη ζημιά...

— Δε θέλω φράγκο. Στενοχώρησες και τα παιδιά της ορχήστρας. Άντε, πάρε δρόμο, φύγε...

Απ' το μαγαζί έχουνε βγει και πλησιάζουνε κι οι δυο ξανθιές, ζαλισμένες, φορώντας τα παλιοπαλτά τους. Έρχονται λοξά, με φόβο, γιατί βλέπουνε τον Χρήστο ακόμα αγριεμένο.

Τους κάνω με το κεφάλι σήμα να παραλάβουνε τον ανάπηρο και να φύγουν.

Πάει η μια πίσω απ' το καρότσι, το πιάνει κι αρχίζει να τον σπρώχνει. Είναι και λίγο σουρωμένες. Η άλλη προχωράει μπροστά με οχτάρια, τρεκλίζοντας.

— Είπα, δρόμο! Ράους!

Ξεκινούνε γυναίκες και καρότσι μαζί και φεύγουνε κα-

κήν κακώς με ζαλισμένες βρισιές, μπουρδουκλώνονται και παραπατώντας, τρέχοντας μέσα σε οχτάρια, χάνονται όσο πιο γρήγορα μπορούνε, τοίχο τοίχο, στη νύχτα, προς τα πάνω, προς τη σκοτεινή, τη μαύρη Αγια-Σοφιά.

Ο Χρήστος προχωρεί προς το μαγαζί.

Στέκομαι και βλέπω από δω το Ουζερί. Ο Τσαουσάκης κάτι τραγουδάει. Ορχήστρα και πελάτες μπαφιάζουν στη βαριά καπνίλα.